



IKER
GAZTE
NAZIOARTEKO
IKERKETA EUSKARAZ

V. IKERGAZTE

NAZIOARTEKO IKERKETA EUSKARAZ

2023ko maiatzaren 17, 18 eta 19a
Donostia, Euskal Herria

ANTOLATZAILEA:
Udako Euskal Unibertsitatea (UEU)



Aitortu-PartekatuBerdin 3.0

GIZARTE ZIENTZIAK ETA ZUZENBIDEA

**Langileen Estatutuko Legearen
82.3. artikuluko nahitaezko
tartekaritza publikoa vs.
Askatasun sindikala eta
negoiazio kolektiboa: eskubide
hauen defentsa aukerak
nazioarteko instantzien aurrean**

Amaia Burgos Aduriz

243-250 or.

<https://dx.doi.org/10.26876/ikergazte.v.02.30>

ANTOLATZAILEA:



BABESLEAK:



LAGUNTZAILEAK:



Langileen Estatutuko Legearen 82.3. artikuluko nahitaezko tartekaritza publikoa vs. askatasun sindikala eta negoziazio kolektiboa: eskubide hauen defentsa aukerak nazioarteko instantzien aurrean

Amaia Burgos Aduriz
GEZKI (Gizarte Ekonomia eta Zuzenbide Kooperatiboaren Institutua) eta Euskal Herriko Unibertsitatea/Universidad del País Vasco
amaia.burgos@ehu.eus

Laburpena

Lan honetan, 2012ko uztailaren 6an indarrean sartu zen 3/2012 Legeak, Langileen Estatutuko Legearen 82.3 artikuluan txertatu zuen tartekaritza da aztergai. Gure aburuz tartekaritza horrek bi bereizgarri ditu, batetik inposatutako edo nahitaezko tartekaritza da eta bestetik, izaera publikoa dauka. Bi ezaugarri horiek tartekaritzaren konstituzio - kontraktasuna defendatzera garamatzate, berorrek askatasun sindikala eta negoziazio kolektiboaren eskubideak urratzen dituelako, nahiz eta Konstituzio Auzitegiak bere garaian (2014 eta 2015ean) konstituzio - kontraktasun hori ukatu. Eraitza horrek eta Espainiar Konstituzioak bere 10. artikuluan oinarritzko eskubideak interpretatzeko ezartzen duen bete beharrak bultzatuta, aurretik aipatutako bi eskubideen defentsa nazioarteko eremuan bilatzera eraman gaitu.

Hitz gakoak: inposatutako tartekaritza publikoa/askatasun sindikala/negoiazio kolektiboa

Abstract

This paper analyzes the arbitration that the Act 3/2012 of July 6 introduced in the article 82.3 of the Workers Statute Act. In our opinion this arbitration is public and mandatory. Such characteristics make it contrary to the Spanish Constitution for violating the right to union association and the right to bargain collectively. Notwithstanding, in 2014 and 2015, the Constitutional court has declared the conformity of this arbitration. Consequently, and because of the writ of the article 10 of the Spanish Constitution, this paper search the protection of the two rights cited above in the international level.

Keywords: mandatory and public arbitration/collective bargaining/union right to association

1. Sarrera eta motibazioa

Negoiazio kolektiboa, Espainiar Konstituzioak bere 37.1. artikuluan aitortzen duen eskubidea da. Hain zuzen ere, langileen ordezkari eta enpresari enpresari aitortzen zaien eskubidea. Funtsean, negoziatio kolektiboan subjektu horien autonomia kolektiboa errespetatzea urrezko araua da, berorrek Estatuari, autonomia kolektiboa errespetatzeaz gain, autonomia horrek aitortzen duen askatasun eremuan ez esku sartzeko betebeharra ezartzen diolarik. Horrez gain, enpresari eta langileen ordezkarien oinarritzko ekintza – bidea da. Oraindik haratago (zehazki) negoziatio kolektiboa bi subjektu horien tresna nagusia da, izan ere honen bitartez, lan eta enplegu baldintzak arautzen dituzte. Lan eta enplegu baldintza horiek, hitzarmen kolektiboetan arautzen dira zehazki eta hauek indar loteslea dute, indar lotesle hori, eraginkortasun juridiko normatiboa izanik. Horrek esan nahi duena da, hitzarmen kolektibo hori, alderdi sinatzaile eta haien ordezkarietako lege bilakatzen dela. Hala ere, kasu batzuetan negoziatio kolektibo horrek porrot egin eta deituriko gatazka kolektiboak sortzen dira.

Tradizioz, bi izan dira gatazka kolektibo horiek konpontzeko desberdin diren bideak, esaterako: 1) enpresari eta langileen ordezkarien negoziatio kolektiboaren bitartez konpontzen dena, “autokonposizioa” izendatzen dena eta 2) irtenbide bat lortzeko, hirugarren subjektu baten partaidetza erabiltzen dena, “heterokonposizioa”. Azken bide honetan txertatzen dira gatazka kolektiboak judizioz kanpo konpontzeko mekanismoak.

“Autokonposizio” eta “heterokonposizio” bideak Espainiar Konstituzioko 37.1. artikuluan atxikitzen dira. Bertan, aurrez esan bezala, enpresari eta langileen ordezkarien negoziatio

kolektiborako eskubidea aitortzen da, horrek, subjektu horien autonomia kolektiboaren aitortza ekarriz. Autonomia kolektibo hori da, enpresari eta langileen ordezkari gatazka kolektiboak zein modutan konpondu nahi dituzten erabakitze askatasuna ematen diena. Hain zuzen ere, beraiek dira autonomia eta askatasun horren bitartez, gatazka beraiek konponduko duten (autokonposizioa erabiliz) edo gatazka kolektiboak judizios kanpo konpontzeko mekanismoak erabiliz konponduko duten (heterokonposizioaren aukera erabiliz) aukeratzen dutenak.

“Heterokonposizioari” dagokionez, esan behar da gainera Espainiako ordenamendu juridikoan hiru direla mekanismo tipiko edo klasikoak, esaterako: adiskidetzea, bitartekaritza eta tartekaritza. Denetan, hirugarren pertsona baten partaidetza ematen da, baina bere parte – hartzearen intentsitatea ez da berdina. Hau da, adiskidetze edo bitartekari lanak burutzen dituen pertsonak bi aldeen jarrerak hurbildu eta gehienez, konponbide bat proposatu dezakeen bitartean, tartekariak gatazkaren konponbidea erabakitzen du eta erabaki hori loteslea eta berehala exekutagarria da. Oro har, tartekaritza, tartekari lanak burutzen dituen pertsonaren parte hartzea beste bi mekanismoetan baino askoz ere bortitzagoa da, tartekaritza alderdiek ez dutelako konponbidearen gain inolako botere edo esku hartzeko eskubiderik. Adiskidetze eta bitartekaritza aldiz, alderdiak dira konponbidea proposatu edota, bitartekariak proposatutako konponbidea aplikatzea adosten dutenak.

Komeni da esatea, tradizioz, legegileak autonomia kolektiboaren esku utzi duela hiru mekanismo hauen erregulazioa. Beraz, lanbide arteko akordioetan edo hitzarmen kolektiboetan arautu izan dira. 2008an ordea, lan merkatuan eragin zuzena izan zuen krisi ekonomiko larria piztu zen, 2010ean pertsona langabetuen tasa %22,56ra iritsiz. Ondorioz, 2010, 2011 eta 2012 urtetan, hiru lan erreforma onartu ziren elkarren segidan. Antza denez, legegile eta doktrinaren zati baten aburuz, Espainiako ordenamendu juridikoan araututako negoziazio kolektiboaren sistemak akats larri bat zuen, flexibilitate falta eta horrek, enpresak merkatuaren fluktuazioetara moldatzea zekarren zailtasuna. Legegileak beraz, oztupo horiek arintze aldera, gatazka kolektiboak judizios kanpo konpontzeko mekanismoetan esku – hartzea erabaki zuen, ordu arteko interferentziarik gabeko jokabide horrekin hautsiz.

Hiru erreforma horietatik, 2012koa da lan honen abiapuntua. Lege horren bitartez, Langileen Estatutuko 82.3. artikularen aldaketa sakona burutu zen. Erreforma horren bitartez, egoera ekonomiko, produktibo, antolatzaile eta teknikoetan aldaketak sumatuz gero, hitzarmen kolektiboan araututako lan baldintzak aplikatzeari uztea ahalbidetzen duen mekanismoa arautu zen. Baina, printzipioz, langileen ordezkari eta enpresaren arteko adostasuna beharrezkoa da, ondorioz, hori ez bada lortzen eta mekanismo horrek sor dezaken gatazka kolektiboari irtenbide bizkorra emate aldera, legegileak nahitaezko tartekaritza publiko bat txertatu zuen.

Nahitaezko tartekaritza publiko hori da lan honen ardatza. Tartekaritza honen ezaugarriak honakoak dira: 1) Legeak araututako tartekaritza da. 2) Gatazkako alderdietako batek, aurretiazko adostasunik gabe, aktibatu dezakeen tartekaritza bat. 3) Hau da, beste alderdiarekin adostu gabe, hirugarren pertsona bat ahalbidetzen du gatazka kolektiboari irtenbidea emateko. 4) Gainera, hirugarren pertsona horren erabakia loteslea da eta berehala exekututako dena. Tartekaritza hau, *a priori*, tradizioz tartekaritzari esleitu zaizkion ezaugarrietatik aldentzen da. Izan ere, tartekaritza ari garenean, bere borondatezko izaera, alderdien artean adostutakoa eta Administrazio publikoaren esku sartzerik gabeko tartekaritza datorkigu burura.

Laburbilduz, Langileen Estatutuko Legearen 82.3. artikuluko tartekaritza horren konstituzio - kontraktotasun susmo hori da lan hau motibatua duena.

2. Arloko egoera eta ikerketaren helburuak

2012- tik (lan erreforma indarrean sartu zenetik) 2019 artean, Hitzarmen Kolektiboaren Aholkularitza Batzorde Nazionalaren aurrean hitzarmen kolektiboak aplikatzeari uzteko 64 eskaera aurkeztu dira guztira eta 24 eskaera Autonomia Erkidegoetako organo asimilatuetan. Eskaera gehienak (54) erreforma ondorengo lehen hiru urteetan pilatuta daude (2012, 2013 eta 2014), eskaeren %80a baino gehiago izanik. Estatuko organoaren aurrean aurkeztu diren eskaeren artean, 13 laudoaren bitartez ebatzi ziren eta 19 Hitzarmen Kolektiboaren Aholkularitza Batzorde

Nazionalaren erabaki administratiboaren bitartez. Bertatik ondorioztatzen da, arrazoi ezberdinak direla medio (estatuko organoaren eskumen falta, eskaera egin zuen alderdiaren atzera egitea, etab.) eskaeren %50aren fondoa ez zela aztertu. 13 laudoetatik 10, hitzarmen kolektiboaren araututako lan baldintzak aplikatzen uztearen aldekoak dira. Hitzarmen Kolektiboaren Aholkularitza Batzorde Nazionalak ebatzi dituen 19 eskaerei dagokienez aldiz, soilik 5 dira era partzial edo osoan hitzarmen kolektiboko lan baldintzak aplikatzeari uztearen alde egiten dutenak. Datu horietatik ondorioztatzen da, eskaeren %23a bakarrik izan dela bere osotasunean edo partzialki onartua. Autonomia Erkidegoetako organo asimilatuen aurrean aurkeztutako eskaerei dagokienez, %79a laudo bitartez ebatzi dira eta beste %21a organo horien erabaki administratibo bitartez. Guztira %37 eskaeratan erabaki da hitzarmen kolektiboetan aurreikusitako lan baldintzak aplikatzeari uztea.

Zerrendatutako datu horietatik ondoriozta daiteke, Langileen Estatutuko Legearen 82.3. artikuluko tartekaritzak ez duela eragin handirik izan, izan ere: 1) tartekaritzaren ebazpena Hitzarmen Kolektiboaren Aholkularitza Batzorde Nazionalan edo Autonomia Erkidegoetako organo asimilatuen esku utzi denetik, erabaki gehienak lan erreforma indarrean sartu ondorengo lehen hiru urteetan pilatuta daude, hurrengo urteetan beherakada nabaria izanik eta 2) aurkeztutako eskaera guztietatik %28ak bakarrik ebatzi du hitzarmen kolektiboan araututako lan baldintzak aplikatzeari uztearen alde.

Datu horiek gorabehera, Langileen Estatutuko Legearen 82.3. artikuluan araututako tartekaritzaren ezaugarriak benetan kezagarriak dira eta bere erregulazio hutsa zalantzarria. Horrek, tartekaritza honen eta oinarrizko eskubideen aldebereko izatearen (bizikidetzaren/koeexistentziaren) inguruko ziurgabetasuna sorrarazten digu. Izan ere, hitzarmen kolektiboan araututako lan baldintzak aplikatzeari uztearen prozedura bera eta prozedura horretako azken fase bezala araututako tartekaritza dela eta, konstituzio - kontraktasun helegite bat aurkeztu zen. Helegite jartzaileak, prozedura eta tartekaritza Espainiar Konstituzioko 28.1 eta 37.1. artikuluen aurkakoak zirela defendatu zuten. Zehazki, artikuluko horietan aitortzen diren askatasun sindikal eta negoziazio kolektiboaren aurkakoak.

Helegitea jarri zutenen aburuz, alde batetik, tartekaritzak, negoziazio kolektiboak negoziazio horretako alderdiei aitortzen dien askatasunean, Estatuaren erabateko esku sartzea suposatzen zuen eta bestetik, EK-ko 37.1. artikulua hitzarmen kolektiboari aitortzen dien indar juridiko normatiboaren balio gutxitzea zekarren. EK-ko 28.1. artikuluen urraketa aldiz, negoziazio kolektibo eta artikuluko horretan aitortzen den askatasun sindikalaren arteko berezko loturan oinarritu zuten, jakina denez, negoziazio kolektiboak, sindikatuek euren jardueraren aurrera eramateko medio nagusitzat definitzen delako.

2014 eta 2015 urteetan aldiz, Konstituzio Auzitegiak ebatzitako bi epaietan, Langileen Estatutuko Legearen 82.3. artikuluko tartekaritza hori ez zela konstituzio - kontrakoa erabaki zuen. Tartekaritza ez zelako inposatutako edo nahitaezko tartekaritza, eta nahiz Hitzarmen Kolektiboaren Aholkularitza Batzorde Nazionala edo Autonomia Erkidegoetako organo asimilatuek tartekaritza horretan parte hartu, ez zuela izaera publikoa argudiatuz.

Epaia horiekin ados ez egoteaz gain, Espainiako Konstituzioko 10.2. artikuluan aurreikusitako bete beharra ekarri behar da gogora. Artikulu horrek dionez, Konstituzioak onartzen dituen oinarrizko askatasun eta eskubideak, Espainiak berretsi dituen Giza Eskubideak aitortzen dituzten nazioarteko arauen arabera interpretatu behar dira. Gure kasuan, askatasun sindikala eta negoziazio kolektiboak.

Egoera hori izanik, ikerketaren helburuak bi dira: alde batetik, Langileen Estatutuko Legearen 82.3. artikuluan araututako tartekaritza konstituzio - kontrakoa den edo ez argitzea, negoziazio kolektibo eta askatasun sindikalaren eskubideak urra ditzakelako. Beste alde batetik, argitu tartekaritza hori oinarrizko eskubideak aitortu eta babesten dituzten nazioarteko hitzarmenen aurkako den, eta hala balitz, nazioarteko instantzietan askatasun sindikala eta negoziazio kolektiboaren urraketa alegatu.

3. Ikerketaren muina

Arestian esan bezala, bi dira ikerketa honen muina osatzen duten helburuak. Edozein modutan ere, bi galdera orokor horiei erantzun ahal izateko nahitaezkoa izan da beste hipotesi batzuei erantzuna ematea. Horiek denak izanik, ikerketa honen muina.

- 1) Langileen Estatutuko Legearen 82.3. artikuluko arbitrajeari dagokionez hiru galdera erantzutea beharrezkoa da: zein da arbitraje honen izaera juridikoa? Zeintzuk dira publikoa eta nahitaezkoa den arbitraje batek bete behar dituen ezaugarriak, konstituzionala izateko? Azkenik, zein da arbitro lanak burutzen dituen organoaren izaera?
- 2) Arbitrajeak urra ditzakeen bi eskubideen harira hurrengo galderak sortu zaizkigu: zein da negoziazio kolektibo eta askatasun sindikalaren arteko konexioa? Negoziazio kolektiboaren murrizketa orok, askatasun sindikalaren urraketa dakar? Eta erantzuna ezezkoa izango balitz, Langileen Estatutuko Legearen 82.3. artikuluko arbitrajeak negoziazio kolektiboarengan eragiten duen murrizketak, askatasun sindikalaren urraketa ekarriko luke?
- 3) Oinarrizko eskubideak aitortzen eta babesten dituzten nazioarteko hitzarmenei dagokienez, garrantzitsua iruditu zaigu aztertzea ea askatasun sindikala eta negoziazio kolektiboa aitortzen dituzten. Hala bada, zein nazioarteko hitzarmen diren hori egiten dutenak eta zein den bi eskubide hauen kontzeptuazioa eremu horretan.
- 4) Aldi berean, garrantzitsua da nazioarteko eremu horretan tartekaritza arautu den edo ez aztertzea, ze tartekaritza mota den nazioarteko hitzarmen horiekin bateragarria zehazteko.
- 5) Eta azkenik, guzti horretatik Langileen Estatutuko Legearen 82.3. artikuluko tartekaritza nazioarteko hitzarmenekin ez datorrela bat ondorioztatuz gero, bi galdera erantzutea beharrezkoa egin zaigu: zein nazioarteko instantzietara jo dezakegu eta ze prozeduraren bitartez?

4. Ondorioak

Zuzenbideko lan batean legezkoa den bezala, estatu maila zein nazioarteko ekarpen doktrinalak eta instantzia desberdinetako epaien analisia burutu ondoren, lan honetako bi helburu eta gainerako hipotesien erantzunak emateko gai izan gara. Erantzun hauek osatzen dituzte beraz, lan honetako ondorioak.

- 1) Langileen Estatutuko Legearen 82.3. artikuluan araututako tartekaritzari dagokionez, zalantzarik gabe, nahitaezkoa eta publikoa den tartekaritza dela defendatzen dugu.

Lehenik eta behin, bertan araututako mekanismoa tartekaritza dela baieztatu beharra dago, izan ere, alderdiak ez diren beste hirugarrengoa batek ematen diolako, beraien artean sortutako gatazka kolektiboari irtenbidea. Hirugarrengoa hori, Hitzarmen Kolektiboaren Aholkularitza Batzorde Nazionala, Erkidego Autonomikoetako organo asimilatua edota organo horietan hautatutako tartekaria izanik.

Bigarrenik, tartekaritzaren izaera publikoa, berori aurrera eramaten duen organoan oinarritzen da. Hitzarmen Kolektiboaren Aholkularitza Batzorde Nazionala, Enplegu eta Gizarte Segurantzaren Ministerioaren organo administratibo kolegiatua da eta doktrinak esandakoari jarraituz, organo bat Administrazio publikora egotzita egoteak, organoa Administrazio publikoaren parte izatera dakar, eta ondorioz, Zuzenbide administratiboa zaio aplikagarri. Izaera publiko hori, erabakia Hitzarmen Kolektiboaren Aholkularitza Batzorde Nazionalak hautatutako tartekari batek ematen duenean ere mantentzen da.

Hirugarrenik, bere nahitaezko izaera Langileen Estatutuko Legearen 82.3. artikulua erantzun idazkeratik dator. Bertan, gatazkako alderdietako batek nahi izanez gero, gatazka Hitzarmen Kolektiboaren Aholkularitza Batzorde Nazionalera edo Autonomia Erkidegoetako organo asimilatu baten aurrean aurkez dezake. Horren ondorioz, legeak, alderdien arteko adostasunik gabe, are eta gehiago, alderdietako baten borondatearen aurka, gatazkaren konponbidea hirugarrengoa baten eskuetan uztea ahalbidetzen du.

Gainera, Hitzarmen Kolektiboaren Aholkularitza Batzorde Nazionalaren erabakiak, ahal izanez gero, batzorde hori osatzen dutenen arteko adostasunaren bitartez hartuko diren

arren, adostasunik ezean, gehiengo absolutua beharrezkoa izango da. Honen harira kontuan izanik Batzordeak hiruko egitura paritarioa duela (langileen ordezkariak, enpresarien ordezkariak eta administrazio publikoaren ordezkariak) eta gatazkaren logikari jarraiki, langile eta enpresariak euren jarrerak mantendu eta defendatuko dituztela, praktikan, Administrazioa da erabakia hartzen duena.

Bukatzeko ezinbestekoa da tartekaritza honen emaitzak dakarrena. Bai laudoa izan, baita erabaki administratiboa izan, biak nahitaezko izaera dute eta gainera, negoziazio kolektibotik eratorri gabe ere, hitzarmen kolektibo baten edukia ordeztzen dute. Horrek, negoziazio kolektiboan esku sartze larri bat dakar eta hitzarmen kolektiboaren indar juridiko normatiboaren galera.

- 2) Espainiako ordenamendu juridikoan lan zuzenbideko tartekaritzak, printzipioz borondatezko izaera du. Hala ere, 11/1981eko apirilaren 8ko Konstituzio Auzitegiaren epaian esandakoa oinarritzat hartuz, muturreko kasuetan Estatuak gatazkako bi alderdiei inposatutako nahitaezko tartekaritza onartuko da, beti ere, interes orokorra babestea bada tartekaritza honen helburua. Beraz, nahitaezko tartekaritza konstituzionalizat joko da, baldin eta gatazka kolektiboa dela eta interes orokorra arrisku larrian jartzen bada. Kasu horietan, nahiz eta negoziazio kolektiboaren murrizketa egon, tartekaritzaren nahitaezko izaera onartu egingo litzateke, interes orokorraren defentsak, negoziazio kolektiboaren aurrean lehentasuna duela ulertzen delako.
- 3) Langileen Estatutuko Legearen 82.3. artikuluko tartekaritza aztertu ondoren ordea, esan beharra dago legegileak bere aplikazioa justifikatzeko emandako arrazoia ez dela interes publikoaren esanahiaren aldetik onargarria. Hau da, legegileari jarraiki, tartekaritza honekin, Espainiar Konstituzioko 38.1. artikulua aurreikusten duen enpresa askatasuna eta enpresaren bideragarritasuna babestu nahi dira. Baina, enpresa askatasuna eta enpresaren bideragarritasunaren kontzeptua aztertu ondoren esan beharra dago, hauek ez direla interes publiko edo orokorraren kontzeptuan barneragarri. Izan ere, enpresa konkretu baten bideragarritasun eta lehiakortasunaren babesa, interes pribatua delako.

Behin hau argituta, hurrengo urratsa, tartekaritza honek urra ditzakeen bi eskubideen edukiaren inguruko hausnarketak aurkeztera gatoz, bi eskubide horiek, negoziazio kolektiboa eta askatasun sindikala izanik.

- 4) Espainiar Konstituzioko 37.1. artikuluan aitortzen den negoziazio kolektiboa eta hitzarmen kolektiboaren indar lotesleari dagokionez, aztertutakoari jarraiki honakoa ondorioztatu dugu: 1) bertan aitortutako eskubideak eraginkortasun zuzena eta berehalakoa dute, 2) sindikatuek ez dute negoziazio kolektiboarengan monopolioa, hau da, sindikatuak ez diren beste langileen ordezkariak motek ere negoziazio kolektiborako eskubidea dute eta 3) hitzarmen kolektiboaren indar loteslearen esanahia, hauen eraginkortasun juridiko normatiboaren aitortza da. Hau da, eraginkortasun juridiko normatiboa, konstituziotik datorkie, ez legetik.
- 5) Era berean esan behar dugu, negoziazio kolektiborako eskubidearen oinarritzako edukia zehaztea gaur egun oraindik konplexua dela. Baina, argi esan dezakegu eskubide honek Estatuaren esku sartze gabeko askatasun eremu baten aitortza dakarrela.
- 6) Askatasun sindikalari dagokionez, dudarik gabe, negoziazio kolektiboarekin lotura estua duen eskubidea da. Izan ere, negoziazio kolektiboa delako sindikatuek lan baldintzak zehazteko prozeduran parte hartzen dutenean erabiltzen duten oinarritzako tresna. Hau da, sindikatuek euren jarduna egikaritzeko duten ekintza bide nagusia da negoziazio kolektiboa. Ondorioz, negoziazio kolektiboaren murrizketek, askatasun sindikala urra dezakete.
- 7) Orain artekoak kontuan izanik zera esan dezakegu, Langileen Estatutuko Legearen 82.3. artikulua araututako nahitaezko tartekaritza publikoak ez duenez interes publiko edo orokorra defendatzeko helburua, negoziazio kolektiboaren murrizketa bortitza suposatzen duela. Eta era berean, negoziazio kolektibo eta askatasun sindikalaren arteko konexio

intrintsekoa dela eta, murrizketa horrek, askatasun sindikalaren urraketa dakarrela. Beraz, 2012. urteko lan erreformak araututako tartekaritza hori, konstituzio kontrakoa dela defendatzen dugu.

- 8) Nazioarteko eremura joz gero, aztertu diren nazioarteko hitzarmen guztietan askatasun sindikala eta negoziazio kolektiboa, oinarrizko eskubide autonomo bezala definituta agertzen dira. Aldi berean baieztatu daiteke, denek negoziazio kolektiboa, askatasun sindikalaren oinarrizko edukiaren elementutzat jotzen dutela. Aztertu diren nazioarteko hitzarmenak honakoak dira: Lanaren Nazioarteko Erakundea, Oinarrizko Eskubideen Europako Hitzarmena, Europako Karta Soziala eta Europar Batasuneko Oinarrizko Eskubideen Karta.
- 9) Kontsentsu bera ematen da tartekaritzaren izaerari dagokionean ere. Honen harira, tartekaritza batek askatasun sindikala eta negoziazio kolektiboarekin bat egoteko, borondatezkoa izan behar du. Hala ere, kasu batzuetan nahitaezko tartekaritza onartua izan da, beti ere, tartekaritza horren aplikazioaren atzean interes orokor edo publikoa defendatzea izan baldin bada helburu.

Horiek horrela, badirudi gure kasuak nazioarteko eremuan babesa jaso lezakela. Beraz, segidan datozen ondorioetan nazioarteko zein instantzietara jo daitekeen argitzen da.

- 10) Lanaren Nazioarteko Erakundeari dagokionez, izatez babesa eskuratzeko bi aukera daude: batetik, Askatasun Sindikaleko Komitearen aurrean kexa bat aurkeztea eta bestetik, Hitzarmen eta Gomendioen Aplikaziorako Adituen Batzordeak burutzen duen aldizkako kontrolerako mekanismoa erabiltzea.

Lehenengo bidea agortua dago, Comisiones Obreras eta UGT sindikatuek kexa aurkeztu eta Askatasun Sindikaleko Komiteak 2014ko martxoko Informean erantzuna eman zuelako, Informe horrek behin betiko izaera duelarik. Bertan, Langileen Estatutuko Legearen 82.3. artikuluko tartekaritza Lanaren Nazioarteko Erakundearen 98. Hitzarmenaren aurkakotzat definitu zuen, negoziazio kolektiboaren eskubidea urratzen zuelako.

Bigarren bideari dagokionez, Espainiako Gobernuak Hitzarmen eta Gomendioen Aplikaziorako Adituen Batzordearen aurrean memoriak aurkezteko bete beharra du eta sindikatuek memoria horietan beraien ekarpenak atxikitze eskubidea dute, non beraien ikuspuntua azaldu dezaketen. Bide hau da irekia jarraitzen duen bakarra eta beraz, Lanaren Nazioarteko Erakundearen aurrean tartekaritza horrek suposatzen duen urraketa salatze ahalbidetzen duen bakarra.

- 11) Ezin izango genuke Europar Batasuneko Justizia Auzitegira jo, honek ez baitu gure kasua ebazteko eskumenik. Hau, Europar Batasunak askatasun sindikala eta negoziazio kolektiboaren gaineko eskumen ezagatik ondorioztatzen da. Hala ere, kasuan kasu, Europar Batasuneko araren batek, tartekaritzaren inguruko erreferentzia eginez gero, epaitu aurreko arazo bat planteatzeko aukera egongo litzateke, Europar Batasuneko Oinarrizko Eskubideen Kartako 12 eta 28 artikuluen urraketa alegatuz, zeinak, askatasun sindikala eta negoziazio eskubidea aitortzen dituzten.
- 12) Europako Karta Sozialaren kontrol organoari dagokionez, Eskubide Sozialen Europako Komiteari dagokionez zehazki, 2021ean Espainiak Europako Karta Sozial Berrikusia sinatu eta eginiko *ad hoc* deklarazioak ahalbidetuta, sindikatuek Langileen Estatutuko Legearen 82.3. artikuluko tartekaritzak Europako Karta Sozialean garantizatzen diren negoziazio kolektiborako eskubidea, askatasun sindikala eta borondatezko tartekaritza urratzen direla sala dezakete, erreklamazio kolektiborako mekanismoa erabiliz.
- 13) Azkenik, aukera egongo litzateke ere, Oinarrizko Eskubideen Europako Auzitegiaren aurrean demanda bat tarteratzeko. Kasu honetan, Auzitegi honek babesten duen Oinarrizko Eskubideen Europako Hitzarmenaren 11. artikulua urraketa salatuko litzateke, bertan, askatasun sindikala eta zeharka, negoziazio kolektiboa aitortzen direlako.

Laburbilduz, Langileen Estatutuko Legearen 82.3. artikuluko nahitaezko tartekaritza publikoak Espainiako Konstituzioa urratzeaz gain, Lanaren Nazioarteko Erakundeko Hitzarmenak,

Europako Karta Soziala eta Oinarrizko Eskubideen Europako Hitzarmena urratzen ditu. Beharrezkotzat joz gero, nazioarteko instantzietan sindikatuek tartekaritza honen salaketa bideratzearen aldekoak gara.

5. Etorkizunerako planteatzen den norabidea

Argi geratu denez, hitzarmen kolektibo batean araututako lan baldintzak aplikatzen uztearen prozedurak sortzen dituen gatazka kolektiboei irtenbide bizkorra ematearen nahia garrantzitsua izan zen 2012ko legegilearentzat. Horrek, legegilearen aburuz, enpresa merkatuaren aldaketetara azkar moldatzea errazten duelako. Baina, hori lortzeko arautu zen tartekaritza konstituzio -kontrakoa deritzogunez, tartekaritza horren alternatiba posible bat bilatzea da erronka nagusia.

Honen harira, dagoeneko doktrina zientifikoko autore batzuk bota duten proposamena aipatu beharra dago. Hauen esanetan, hitzarmen kolektiboko alderdi negoziatzaileei, hitzarmen kolektiboetan araututako lan baldintzak aplikatzeari uztearen prozedura martxan jartzearen ondorioz sortutako gatazkak modu azkar batean konpontzeko, hitzarmen kolektibo horietan tartekaritza bat txertatzeko bete beharra ezartzea izango litzateke irtenbidea. Hau da, gatazka kolektiboa sortu aurretik alderdiei, konpromezu arbitral bat sinatzea inposatuko litzazieke Langileen Estatutuko Legearen 85.3. artikulua bitartez. Horrela, autore hauen aburuz, Administrazio publikoaren esku sartzea ekidingo litzateke.

Hala eta guztiz ere, kasu honetan, nahiz eta esku sartze hori ekidin eta alderdiek tartekaritzaren nondik norakoak arautzeko autonomia kolektiboa mantendu, inposaketa baten inguruan ari gara berriro ere. Hau da, proposamen honek bere argiak izateaz gain, baditu bere itzalak ere eta hauek har dezaketen dimentsioa da zalantzak sortzen dizkiguna, hain zuzen ere, inposaketa bat den heinean, negoziazio kolektiboaren murrizketa dakarrelako.

Nolanahi ere, ikerketa sakonago bat merezi duen proposamena dela deritzogu, agian, ikerketa horren bitartez behin betiko irtenbidera irisi gaitezke larrik.

6. Erreferentziak

- Alfonso Mellado, Carlos Luis, Jimena Quesada, Luis & Salcedo Beltrán, Maria del Carmen (2014). *La jurisprudencia del Comité Europeo de Derechos Sociales frente a la crisis económica*, Bomarzo arg.
- Arrieta, Tomás (2012). El nuevo modelo normativo de la negociación colectiva. Algunas de sus repercusiones en la CAPV. *Lan Harremanak*/27, 57 – 90.
- Bengoetxea Alkorta, Aitor (2005). *Negociación colectiva y autonomía colectiva en la función pública*/Tirant lo Blanch arg.
- Belorgey, Jean – Michel (2007), La Carta Social Europea del consejo de Europa y su órgano de control. *Revista de derecho político*/70, 347 – 377.
- Burgos Aduriz, Amaia (2023). El arbitraje público y obligatorio del artículo 82.3 de la Ley del Estatuto de los Trabajadores vs. la libertad sindical y la negociación colectiva: vías de defensa de estos derechos ante las instancias internacionales. (argitaratu gabe).
- Bodas, Ricardo (2017). Cuestiones jurisprudenciales sobre la negociación colectiva. *Temas Laborales* 139, 55 – 158.
- Cardona, María Belén (2015). La situación del Estado Español en relación al a Carta Social Europea. *Revista de Derecho Social* 69, 103 – 114.
- Chacartegui Jávega, Consuelo (2016). *Negociación colectiva y gobernanza de las relaciones laborales: una lectura de la jurisprudencia tras la reforma laboral*/ Bomarzo arg.
- Churchill, Robin R & Khaliq, Urfan (2004). The Collective Complaints System of the European Social Charter: An Effective Mechanism for Ensuring Compliance with Economic and Social Rights?. *EIJL*/3, 417 – 456.
- Casadevall, Josep (2012). *El Convenio Europeo de Derechos Humanos, el Tribunal de Estrasburgo y su jurisprudencia*/ Tirant lo Blanch arg.

- Cruz, Jesus (2015). Interrogantes y equívocos de la jurisprudencia constitucional sobre la reforma laboral de 2012. *Derecho de las relaciones laborales* 3, 304 – 318.
- Cruz Villalón, Jesus (2019). *La negociación colectiva en Europa. Una perspectiva transversal/* Ministerio de Trabajo, Migraciones y Seguridad Social Arg.
- De la Cal, María Luz & Bengoetxea, Aitor (2010). La flexiguridad como clave de la política de empleo de la Unión Europea: entre la competitividad, la inclusión social y el respeto a los derechos sociales. *IX Premio Francisco Javier de Landaburu Universitas, EUROBASK*, 13 – 66.
- Dorssemont, Filip, Löcher, Klaus & Schömann, Isabelle (2013). *The European Convention on Human Rights and The Employment Relation/* Hart. Arg.
- García Perrote Escartín, Ignacio & Mercader Uguina, Jesús Rafael (2012). *Reforma Laboral 2012, Análisis práctico del RDL 3/2012, de medidas urgentes para la reforma del mercado laboral/* Lex Nova arg.
- Goerlich, José María (2012). Flexibilidad interna y negociación colectiva en la Reforma de 2012. *Documentación Laboral* 95, 58 – 75.
- Gorelli, Juan (2013). El descuelgue de condiciones del convenio colectivo estatutario. *Revista Internacional y Comparada de Relaciones Laborales y Derecho del Empleo, Volumen 1, 1*, 1 – 31.
- Guamán, Adoración. (2014). Las críticas del Comité de Libertad Sindical de la OIT a la Reforma Laboral de 2012: una nueva muestra de la importancia del derecho laboral internacional. *Revista de derecho social* 66, 201 – 2016.
- Lahera Forteza, Jesus (2012). *Reforma Laboral 2012: preguntas y respuestas/* Cinca arg.
- Lasagabaster Herrarte, Iñaki. (2015). *Convenio Europeo de Derechos Humanos: comentario sistemático (4ª Edición)/* Civitas arg.
- Monereo Atienza, Cristina. & Monereo Pérez, José Luis (2012). *La Europa de los Derechos. Estudio sistemático de la Carta de los Derechos Fundamentales de la Unión Europea/* Comares arg.
- Olarte, Sofía. (2012). El sentido de la intervención de la administración laboral en el convenio colectivo como sujeto coadyuvante de la reforma laboral. *Temas Laborales* 125, 238 – 260.
- Quintanilla, Raquel Yolanda (2016). La Comisión Consultiva Nacional de Convenios Colectivos. *Revista del Ministerio de Empleo y Seguridad Social* 123, 157 – 186.
- Saez, Carmen. (2017). Descuelgue convencional y arbitraje obligatorio. *Temas Laborales* 140, 312 – 368.
- Salcedo, María del Carmen (2022). La Carta Social Europea y el procedimiento de reclamaciones colectivas: un nuevo y excepcional escenario en el marco legislativo laboral. *Trabajo y Derecho* 91, 1 – 36.
- Servai, Jean - Michel. (2018). Derecho Internacional del trabajo y resoluciones de conflictos laborales transnacionales. *Temas Laborales* 144, 13 – 26.
- Terradillos, Edurne (2010). Los derechos sociales fundamentales en la Carta de los Derechos Fundamentales de la Unión Europea. *Revista del Ministerio de Trabajo e Inmigración* 92, 53 – 73.
- Valdés Dal – Ré, Fernando (2016). *El constitucionalismo laboral europeo y la protección multinivel de los derechos laborales fundamentales: luces y sombras/* Bomarzo arg.
- Valdés Dal – Ré, Fernando (2012). *La negociación colectiva, entre tradición y renovación/* Comares arg.

7. Eskerrak eta oharrak

Lan hau, bukatu berri dudana tesiaren laburpena da.

Eskerrak eman nahi dizkiet lehenik eta behin tesiaren zuzendaritza lanetan aritu diren Aitor Bengoetxea Alkorta eta Iñaki Lasagabaster Herrarte irakasleei.

Bigarrenik, eskerrak Euskal Herriko Unibertsitateari, doktore aurreko ikerlariei emandako bekaren bitartez burutu ahal izan baitut lana.

Hirugarrenik, eskerrak GEZKI-ri (Gizarte Ekonomia eta Zuzenbide Kooperatiboaren Institutua) bere babesatgatik

Laugarren eta azkenik, Granadako unibertsitateari eta bereziki, Sofía Olarte Encabori, bertan egoniko egonaldia tesia bukatu ahal izateko inflexio puntu garrantzitsu bat izan zelako.